

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2011-5-13
Karar Sayısı : 12-24/667-189
Karar Tarihi : 03.05.2012

(Önaraştırma)

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Prof. Dr. Metin TOPRAK, Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Dr. Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖR : Mehmet YANIK, Aytül KÜÇÜK

C. BAŞVURUDA BULUNAN : Resen

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILAN : Sançim Bilecik Çimento Madencilik Beton San. ve Tic. A.Ş.
Taşçılar Köyü 2651 Parsel Pafta No:2 Bilecik

- (1) **E. DOSYA KONUSU:** Hazır beton alanında uyguladığı bayilik ilişkileri bakımından Sançim Bilecik Çimento Madencilik Beton San. ve Tic. A.Ş.'nin 4054 sayılı Kanun'u ihlal edip etmediği.
- (2) **F. DOSYA EVRELERİ:** Akçansa Çimento San. ve Tic. A.Ş., Bursa Beton San. ve Tic. A.Ş. Limak Anadolu Çimento İnşaat Malz. San. ve Tic. A.Ş. ve Sançim Bilecik Çimento Madencilik Beton San. Tic. A.Ş.(SANÇİM)'nin hazır beton fiyatlarını belirleyerek 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'u (4054 sayılı Kanun) ihlal edip etmediği konusunda yürütülen önaraştırma kapsamında SANÇİM'in bayilerle imzaladığı tüm tip sözleşmelerin bir örneği değerlendirilmiştir. Söz konusu önaraştırmaya yönelik hazırlanan 24.11.2011 tarih ve 2011-2-458/ÖA-11-388.SÇ sayılı rapor, Rekabet Kurulunun (Kurul) 07.12.2011 tarihli toplantısında değerlendirilmiş olup hazır beton alanında uyguladığı bayilik ilişkileri bakımından SANÇİM'e 4054 sayılı Kanun'un 40. maddesi uyarınca önaraştırma açılmasına 11-60/1553-M(II) sayı ile karar verilmiştir. İlgili karar uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 25.04.2012 tarih ve 2011-5-13/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (3) **G. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda, dosya konusu iddialara yönelik olarak 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığı ifade edilmiştir.

H.İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. İlgili Pazar

- (4) Bahse konusu iddiaların hazır beton sektörüne ilişkin olması nedeniyle ilgili ürün pazarı "hazır beton pazarı" olarak belirlenmiştir.
- (5) SANÇİM, hazır beton pazarında sadece Bilecik ve Bursa illerinde faaliyet göstermektedir. Bilecik'te bir hazır beton santrali olan teşebbüsün Bursa'da iki santrali bulunmaktadır. Sahip olduğu santraller aracılığıyla teşebbüsün Bursa ve Bilecik illeri genelinde satış yapabilmekte olduğu görülmüş olup, ilgili coğrafi pazar ayrı ayrı 'Bursa ili' ve "Bilecik ili" olarak belirlenmiştir.

H.2. Değerlendirme

- (6) 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacı taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmaları yasaklamaktadır. İlgili madde, aynı seviyede faaliyet gösteren rakip teşebbüsler arasındaki rekabeti sınırlayıcı anlaşmaları (yatay anlaşmalar) kapsadığı gibi rakip olmayan, başka bir ifadeyle ticaretin farklı seviyelerinde yer alan, teşebbüsler arasındaki anlaşmaları (dikey anlaşmalar) da kapsamaktadır. Ancak 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamına girmekle beraber 5. maddesinde sayılan şartları taşıyan anlaşmalar 4. madde yasaklamasından muaf tutulabilmektedir.
- (7) 4054 sayılı Kanun'un 5/IV. maddesine göre yayımlanan 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nde (2002/2 sayılı Tebliğ) üretim veya dağıtım zincirinin farklı seviyelerinde faaliyet gösteren iki ya da daha fazla teşebbüs arasında belirli mal veya hizmetin alımı, satımı veya yeniden satımı amacıyla yapılan anlaşmalar dikey anlaşmalar olarak tanımlanmaktadır.
- (8) 2002/2 sayılı Tebliğ uyarınca rakip teşebbüsler arasında yapılan dikey anlaşmalar, bir istisna haricinde bu Tebliğ ile tanınan muafiyetten yararlanamamaktadır. İlgili istisnaya göre, sağlayıcının anlaşma konusu malların hem üreticisi hem de dağıtıcısı olduğu, alıcının ise bu mallarla rekabet eden malların üreticisi değil, dağıtıcısı olduğu dikey anlaşmalar grup muafiyetinden yararlanabilmektedir.
- (9) SANÇİM ve bayiler arasındaki ilişkinin niteliğini belirlemek bakımından tarafların faaliyetlerine bakılmıştır. SANÇİM hem hazır beton üretimi gerçekleştirmekte, hem de ürettiği hazır betonu müşteriye doğrudan kendisi satmaktadır. 2002/2 sayılı Tebliğ'e göre SANÇİM sağlayıcısı olduğu malların hem üreticisi hem de dağıtıcısıdır. Diğer yandan bayiler hazır beton üretimi gerçekleştirmemekte, hazır beton tesisinden aldığı ürünü müşteriye satmaktadır. Bu bakımdan bayiler anlaşma konusu ürünlerin sadece dağıtıcısı konumundadır. Dolayısıyla SANÇİM ve bayiler sadece dağıtım aşamasında rekabet etmektedirler. Rakip teşebbüsler arasındaki dikey anlaşmalara 2002/2 sayılı Tebliğ ile getirilen istisna tam olarak SANÇİM ve bayiler arasındaki ilişkiyi açıklamakta, SANÇİM ve bayiler arasındaki ticari ilişki 2002/2 sayılı Tebliğ anlamında bir dikey anlaşma/ilişki niteliği taşımaktadır.
- (10) Dikey anlaşmaya taraf olan teşebbüslerin pazar güçlerinin de göz önünde bulundurulabilmesi için 2002/2 sayılı Tebliğ'de, 2007/2 sayılı Tebliğ ile, bir değişiklik yapılmış ve teşebbüslerin 2002/2 sayılı Tebliğ'den yararlanabilmeleri %40'lık pazar payı eşliğinin aşılmasına bağlanmıştır. 2002/2 sayılı Tebliğ'in 2. maddesinde belirtildiği üzere Tebliğ'in kapsamının belirleyicisi sağlayıcının pazar payıdır. 2002/2 sayılı Tebliğ'in 6/A maddesine göre pazar payı bir önceki yılın verileri kullanılarak hesaplanmaktadır.
- (11) Ancak SANÇİM'in hazır beton satışına 2010 yılı Mart ayında başladığı dikkate alındığında, 2010 yılının Mart-Kasım ayları arasında geçerli olan dikey anlaşmalar pazar payı eşiği değerlendirilmesine tabi tutulamamıştır. Diğer yandan teşebbüs yetkilileri tarafından Bilecik ve Bursa illeri için gönderilen 2010 ve 2011 yılı tahmini pazar paylarına göre, SANÇİM 2010 ve 2011 yıllarında sırasıyla Bilecik'te % (.....) ve % (.....); Bursa'da % (.....) ve % (.....) paya sahiptir. Bu bakımdan faaliyete başladığı 2010 yılından bugüne kadarki dönem açısından SANÇİM'in pazar payı %40 eşiğini geçmemiş olup, dikey anlaşmaları 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında ele alınabilecek nitelikte bulunmuştur.
- (12) 2010 yılında 8 ay süre ile geçerli olan sözleşmede yer alan dikey kısıtlamaları yeniden satış fiyatına ilişkin kısıtlamalar, bölge ve müşteriye yönelik kısıtlamalar ile alıcıya getirilen rekabet etmeme yükümlülüğü başlıkları altında değerlendirmek mümkündür.

Yeniden Satış Fiyatına Yönelik Kısıtlamalar

- (13) 2002/2 sayılı Tebliğ'in 4. maddesi uyarınca, alıcının kendi satış fiyatını belirleme serbestinin engellenmesi halinde ilgili dikey anlaşma, söz konusu Tebliğ ile tanınan, grup muafiyetinden yararlanamamaktadır.
- (14) Sözleşmenin fiyata ilişkin 5. maddesinde SANÇİM'in, bölgesel pazar şartlarından doğan farklılıklar hariç, aynı şekilde uygulanmak kaydıyla satış fiyatını tespit etme serbest olduğu dile getirilmiştir. Bu madde uyarınca SANÇİM bayilere bir satış fiyat listesi göndermektedir. Bayilerin bölgesel pazar şartlarından doğan farklılıkları fiyatlarına yansıtılabilmeleri mümkün gözükmeyle beraber aslolanın gönderilen fiyat listelerinin aynen uygulanması olduğu sözleşme maddesinde yazmaktadır. Diğer yandan 2010 yılının Kasım ayında değişen sözleşmelerde de bayinin satış fiyatlarına müdahale edilmesi anlamına gelen herhangi bir hüküm yer almamaktadır.
- (15) Bayilerle yapılan görüşmelerde Bilecik bayii Atlantis Hafriyat Madencilik İnş. Nak. San. ve Tic. Ltd. Şti. (ATLANTİS) ile Bursa'daki en büyük satış hacmine sahip bayi Emiroğulları İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. (EMİROĞULLARI), satış fiyatlarını kendilerinin belirlediğini dile getirmişlerdir. Bu beyanlarını destekler nitelikte farklı satış fiyatlarını gösterir faturalar taraflarca sunulmuştur.
- (16) Diğer yandan Mertkaya İnşaat San. ve Tic. Ltd. Şti.de (MERTKAYA), satış fiyatının SANÇİM tarafından tespit edildiğini ve bir fiyat listesi gönderildiğini ilk görüşmede belirtmiş olmakla birlikte, kendisi ile yapılan ikinci görüşmede gönderilen fiyat listesinin alış fiyatlarını gösterdiğini, alış fiyatları üzerinden satış yaptıklarını bildirmiştir. MERTKAYA'nın fiyat listelerinin niteliğine ilişkin son beyanı mevcut durumda geçerli olan sözleşmedeki fiyata ilişkin düzenleme ile örtüşmüştür. Sözleşmenin 3. maddesine göre bayi, SANÇİM'e beton siparişini vermeden önce, istenilen cins ve miktardaki betonun fiyatı konusunda SANÇİM'in yürürlükteki fiyat listesi üzerinden görüşme yapacak, piyasa şartları konusunda taraflar yazılı olarak mutabık kalacaklar, bu mutabakattan sonra betonun sipariş işlemi gerçekleşecektir. Dolayısıyla, SANÇİM ve bayi fiyat konusunda bir görüşme yapmakta, mutabakata varmakta ve sonrasında sipariş gerçekleşmektedir. MERTKAYA yetkilisi Atakan KAYA müşterilere farklı fiyattan satış yapabildiklerini dile getirmiş ve buna ilişkin fatura örneklerini de kanıt olarak göstermiştir.
- (17) Bir diğer Bursa bayi Üçdurmaz İnşaat Taah. San. Tic. Ltd. Şti. (ÜÇDURMAZ)'ın yetkilisi ise başlarda SANÇİM'in fiyatları belirlediğini; ancak bu durumun sonrasında sürdürülmediğini dile getirmiştir. Hatta SANÇİM, bayilerin görüştüğü müşteriye kendisi daha düşük fiyat ile beton satmaktadır.
- (18) Fiyata yönelik rekabet kısıtının yer aldığı 2010 yılında SANÇİM'in Bilecik pazarına yaptığı toplam satışların %(.....)'luk, Bursa pazarına yaptığı satışların %6'lık kısmı bayileri üzerinden yapılmıştır. 2011 yılında ise Bilecik pazarındaki satışlarının %(.....)'i, Bursa'da ise %(.....)'ü bayiler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Yukarıdaki pazar payları ile değerlendirildiğinde bu yönde bir tespit yapılamamakla birlikte, SANÇİM'in yeniden satış fiyatını tespit ettiği ileri sürülse bile, bunun ilgili pazarlarda etkisi 2010 ve 2011 yıllarında sırasıyla Bilecik'te %(.....) ve %(.....) Bursa'da ise %(.....)ve %2 seviyesinde kalmıştır¹.
- (19) Her ne kadar SANÇİM'in hazır beton pazarındaki bayilik ilişkilerinde 2010 yılının sekiz aylık döneminde geçerli olan ilk tip sözleşmesinde yeniden satış fiyatını belirlemeye yönelik bir hüküm yer alsa da;

ilgili hükmün bölgesel pazar şartlarından doğan farklılıkları bayiin fiyatına yansıtmasına imkan vermesi,

¹ İlgili değerler SANÇİM'in 2010 ve 2011 yıllarında Bilecik ve Bursa pazarında bayiler aracılığıyla yaptığı satışların yüzdesinin, bu yıllardaki pazar pay ile çarpılması sonucu elde edilmiştir.

sözleşmenin sekiz ay gibi kısa bir süre boyunca uygulanması,
sözleşmenin 2010 yılının Kasım ayında değiştirilmiş halinde yeniden satış fiyatının tespitine yönelik bir hüküm bulunmaması,
bayilerin farklı fiyatlardan satış yapabildiklerini dile getirmeleri ve bu beyanları destekler nitelikteki fatura örnekleri sunmaları,
SANÇİM'in pazardaki toplam satışları içerisinde özellikle 2011 yılında bayilerin payının az olması (Bilecik için yaklaşık %(.)), Bursa için yaklaşık %(.)),
SANÇİM'in yeniden satış fiyatını tespit ettiği düşünülse bile bunun ilgili pazarda çok kısıtlı bir etkisi olduğu

hususlarına dayanılarak, SANÇİM'e 2010 yılındaki sözleşmelerden dolayı bir soruşturma açılmasına gerek olmadığı düşüncesi hasıl olmuştur.

Bölge ve Müşteriye Yönelik Kısıtlamalar

- (20) 2002/2 sayılı Tebliğ'in 4. maddesi uyarınca, alıcının müşterilerince yapılacak satışları kapsamaması kaydıyla, sağlayıcı tarafından kendisine veya bir alıcıya tahsis edilmiş münhasır bir bölgeye ya da münhasır müşteri grubuna yapılacak aktif satışların kısıtlanması hali hariç olmak üzere, alıcının sözleşme konusu mal veya hizmetleri satacağı bölge veya müşterilere ilişkin kısıtlamalar getirilmesi ilgili anlaşmayı Tebliğ kapsamından çıkarmaktadır.
- (21) SANÇİM'in bayileri ile imzaladığı 2010 yılı sözleşmesinin 2. maddesinde bayinin satış yapacağı bölge belirlenmiş olup, bu bölge dışında satış yapabilmesi için SANÇİM tarafından piyasa ve pazar koşullarına göre satış yetkisi verilmesi gerekecek, bayi belirtilen bölge dışında SANÇİM'den habersiz beton satışı yapamayacaktır.
- (22) 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında getirilebilecek bölge kısıtlamalarında, bayinin bölge dışına aktif satışları kısıtlanabilmekle beraber, pasif satış yapabilme imkânının kısıtlanmaması gerekmektedir. Yukarıda bahsi geçen bölgesel düzenlemeler bayiye onay alması halinde aktif satış yapabilme imkânı bile vermekte iken, pasif satış imkânını kısıtlamaktadır. Bu bakımdan sözleşme hükümlerinin bayilerce nasıl uygulandığı önem arz etmekte olup, dört bayi de bölge konusunda herhangi bir kısıtlama olmadığını, ekonomik olarak rasyonel buldukları müşterilere satış yapabildiklerini dile getirmişlerdir. Dolayısıyla yukarıdaki sözleşme hükmü pasif satışları kısıtlar bir şekilde uygulanmamıştır. Kaldı ki 2010 Kasım ayından sonra imzalan anlaşmalarda herhangi bir münhasır bölge tayini söz konusu değildir.

Rekabet Etmeme Yükümlülüğü

- (23) 2002/2 sayılı Tebliğ'in 5. maddesi uyarınca alıcının anlaşma konusu mal veya hizmetlerle rekabet eden mal veya hizmetleri üretmesini, satın almasını, satmasını ya da yeniden satmasını engelleyen rekabet etmeme yükümlülükleri belirsiz süreli veya süresi beş yılı aşan nitelikteyse Tebliğ ile tanınan muafiyetten yararlanmamaktadır. 2010 yılındaki sözleşmelerde bayiler için rekabet etmeme yükümlülüğü olup sözleşme sadece 8 ay boyunca uygulanmıştır. Bu bakımdan SANÇİM'in dikey ilişkilerinde, bayilere getirilen rekabet etmeme yükümlülüğü bakımından, 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamı dışında değerlendirilebilecek herhangi bir uygulama söz konusu değildir.
- (24) Mevcut durumda geçerli sözleşmelerde ise herhangi bir rekabet etmeme yükümlülüğü bulunmamakta olup, bir bayi rakip firmaların hazır betonunu sattığını dile getirmiştir.
- (25) Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında SANÇİM'in 2010 yılında hazır beton pazarına girmesi sonrası Mart-Kasım aylarını kapsayan dönemde bayileri ile imzaladığı sözleşmelerde yeniden satış fiyatının tespit edilmesi niteliği taşıyan hükmün, bayiye bölgesel pazar koşullarından doğan farklılıkları fiyatlarına yansıtması imkânı verdiği ve SANÇİM'in yeniden satış fiyatını tespit ettiği kabul edilse bile, bunun Bilecik'teki etkisinin % (.)) ve Bursa'daki etkisinin % (.)) olduğu görülmüştür.

12-24/667-189

- (26) Kaldı ki bayiler farklı fiyatlardan satış yaptıklarını dile getirmiş ve bunu fatura örnekleri ile ortaya koymuştur. Zaten sözleşme sadece sekiz ay uygulanmış olup sözleşmenin yenilenen halinde yeniden satış fiyatının tespiti niteliği taşıyan bir hüküm de yer almamaktadır. Bunun yanı sıra SANÇİM'in toplam satışları içinde bayilerin satışları 2011 yılı için en fazla %26 olarak gerçekleşmiştir. Bu bakımdan SANÇİM ağırlıkla pazara doğrudan satış gerçekleştirmektedir.
- (27) 2010 yılındaki sözleşmede yer alan bölgesel kısıtlama ve rekabet etmeme yükümlülüğünün 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında değerlendirilebilecek nitelikte olduğu kanaati hasıl olmuştur.

I.SONUÇ

- (28) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre; dosya konusu iddialara yönelik olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.